

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Tria vulgo numerantur, nempe infidelitas specificè sumpta, Hæresis, &
Apostasia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

Not. Seclusa necessitate, vel utilitate Fidei, & proximi, Confessio Fidei publica est illicita in his casibus. 1. Si quis temerè se exponat periculo suppliciorum, quæ fortè tolerare non poterit: quia tunc imprudenter se exponit periculo negandæ Fidei. 2. Si per eam detur infidelibus occasio peccandi, fidemque persequendi: nam per illam impeditur majus bonum, imò inferretur magnum periculum, ac damnum proximo, & Religioni. Unde illud Mat. 7. *Nolite dare Sanctum canibus, neque mittatis Margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conversi dirumpant vos.* Ita S. Thom. ad 3. ad dens. *Sed si utilitas Fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, contempta perturbatione infidelium, debet h. mo publicè fidem confiteri.*

CAPUT III.

De peccatis Fidei oppositis.

Tria vulgò numerantur, nempe infidelitas specificè sumpta, Heresis, & Apostasia.

Q. I. **Q**uid, & quotuplex est Infidelitas?

A a 3

Resp.

Resp. Infidelitas est carentia Fidei: triplex est, negativa, privativa, & positiva.

Infidelitas purè negativa est carentia Fidei in eo, qui de fide nil unquam audivit. Hæc non est peccatum, sed tantùm pcena peccati, ut constat ex Joan. 15. *Si non venissem, & locutus fuisset eis, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Infidelitatis. Est ex hæc Baji propositione damnata: *Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est predicatus, peccatum est.* Ratio est, quia omne peccatum est voluntarium, vel in se, vel in alio. At hæc infidelitas non est voluntaria neque in se, utpote in se non cognita; neque in alio, quia nil faciunt infideles illi unde cognoscant, aut cognoscere possint sequi infidelitatem illam. Nam ut aliquid sit voluntarium in alio, requiritur, ut sit aliquo modo saltem confusè cognitum ut secuturum ex alio, quocum connexionem habet, & in quod voluntas directè, ac immediatè fertur; vel saltem potuerit, ac debuerit ut secuturum ex alio: alioquin non est voluntarium in illo, cum nil sit voluntarium sine cognitione, vel actuali, vel virtuali, & interpretativa. Quare ejusmodi infideles damnabuntur quidem propter peccatum originale, & peccata personalia contra legem

gem naturalem commissa, non tamen propter infidelitatem.

Infidelitas privativa est carentia Fidei in eo, qui vel fidem non vult audire, vel sufficienter propositæ non assentitur, vel non inquirat, quando est sufficienter proposita, ut teneatur inquirere, quamvis nec positivè dissentiat, nec errorem Fidei contrarium asserat. Est mortale peccatum ex Joan. 3. *Qui non credit, jam judicatus est.* Nam est omissio voluntaria medii ad salutem necessarii, & à Deo præcepti.

Infidelitas positiva seu, contraria est carentia Fidei in eo, qui Fidei sufficienter propositæ dissentit, vel negando veritatem Fidei, vel errorem Fidei contrarium asserendo. Est mortale peccatum contra fidem; nam continet gravem injuriam, ac contemptum primæ veritatis, seu auctoritatis Dei revelantis.

Infidelitas positiva triplex est, Paganismus, Judaismus, & Hæresis. Paganismus est Infidelitas, quâ Doctrina Fidei totaliter rejicitur. Ad hunc reducitur Atheismus, & Mahometismus. Judaismus est Infidelitas, qua Doctrina Fidei in novo Testamento contenta rejicitur, sic tamen, ut admittatur vetus Testamentum continens illius figuras, & promissiones. Hæresis est Infidelitas, qua Doctrina novi Testamenti non ex toto, sed solum ex parte

rejecitur. Porro in hac etiam infidelitate non datur parvitas materiæ, cum nulla possit esse infidelitas positiva sine contemptu auctoritatis Dei revelantis, quæ exigit, ut credantur res à Deo revelatæ, ubi primum sufficienter propositæ sunt ut à Deo revelatæ.

Q. 2. *An Infideles possunt cogi ad fidem suscipiendam?*

Resp. I. Certum est, Infideles Baptizatos, sive Hæreticos sive Apostatas posse cogi ad fidem Catholicam suscipiendam, & servandas leges Ecclesiasticas, quamvis Baptizati sint in infantia, vel in adulta ætate ex metu compulsi: quia omnis Baptizatus est subditus Ecclesiæ, quoad ea, quæ ad salutem, & Religionem spectant.

Resp. II. Infideles non Baptizati, sive sint subditi Principibus Christianis, sive non, compelli directè non possunt ad amplectendam Religionem Catholicam. Prob. 1. ex cap. 3. *de Bapt.* & cap. 9. *de Judæis.* 2. Ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam tali coactione sive per se, sive per Principes Christianos usa est, quamvis id facile potuisset obtinere à principibus Religiosissimis putà Constantino magno, Theodosio, & aliis, quibus innumeri infideles subditi erant. 3. Quia Ecclesia nullam habet potestatem in non Baptizatos, ex 1. Cor. 5.

Quid

Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare? & ex Trident. s. s. 14. c. 2. Potestas verò Sæcularis, utpote merè politica ac temporalis, non extenditur ad supernaturalia ut est Fidei susceptio. Adde, quòd Fidei, ac Baptismi susceptio debeat esse voluntaria; alioqui non esset vera, sed ficta, & sacrilega. Illud autem Christi, Luc. 14. *Compelle intrare* significat adhortationibus adducendos esse homines ad fidem.

Dixi, *Directè*. Nam principes possunt
1. Vetare infidelibus subditis cultum Idolatriæ: quia possunt prohibere id, quod legi naturali repugnat, & cogere ad illius observationem, & præsertim ad ea, quæ ad publicam morum honestatem spectant. Sic Constantinus Magnus tulit leges contra Idololatrias, quas approbat S. Aug. 2. Cogere illos ad audiendam Fidei Doctrinam, negando illis jus habitandi in suis Provinciis, vel exigendo majus tributum, justum tamen, quàm ab aliis, ni audiant; vel negando privilegia, & gratias aliis concessa. Sic Gregor. XIII. Constic. 92. Statuit, ut Judæi ad audiendam singulis Hebdomadis Concionem de rebus nostræ Fidei cogerentur ab ordinariis Locorum, sub pœna interdicti cum fidelibus commercii, vel aliis mulctis.

Resp. III. Juxta S. Thom. 2. 2. q. 10. a. 8 Ecclesia potest per principes Christianos compellere Infideles, ut non impediunt

Prædicationem, & propagationem Fidei: quia habet jus, & potestatem Prædicandi fidem per totum orbem, Marc. 16. *Prædicare Evangelium omni Creatura.* Sed qui habet jus ad aliquid faciendum, habet potestatem non solum illud exequendi, sed etiam compellendi per se, vel per alios, ut non impediatur juris executio.

Q. 3. *An liceat cum Infidelibus communicare?*

Resp. Non licet in eorum ritibus, Sacrificiis, orationibus, cultu superstitioso: quia talis communicatio est exterior quædam Professio, & approbatio falsæ Religionis, ac proinde virtualis negatio veræ. At in civilibus, secluso periculo perversiois, & scandali licet ex 1. Cor. 10. *Siquis vocat vos infidelium, & vultis ire: omne, quod vobis apponitur, manducate.*

Jure tamen Canonico vetitum est omnibus Christianis, ne cum Judæis habitent, comedant in Balneis laventur, ipsis famulentur, & ab eis Medicinam accipiant, Item ne Officia publica iis committantur, *Tit. de Judæis.* Quod sancitum est tum ad tuendam Dignitatem Christianæ Religionis, tum ad vitandum perversiois periculum per familiaritatem cum Judæis, qui præ cæteris infidelibus Religioni Christianæ

næ adversantur, & Christum blasphemare solent.

Q. 4. *An licita est disputatio de rebus Fidei cum Hæreticis?*

Resp. I. Prohibita est omnibus Laicis cap. 2. de Hæret. in 6. *Inhibemus, ne cuiquam Laica personæ liceat publicè vel privatim de fide Catholica disputare. Qui verò contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.* Circa quod

Not. 1. Ibi comprehenduntur etiam Laici docti, nam nullus excipitur. 2. Hæc prohibitio locum non habet in casu necessitatis, si Laicus sit Doctus, ut si quis Hæreticus Fideles perverteret, nec adessent Clerici Docti, qui fidem tuerentur. Imò tunc lege divina teneretur, ut salutem proximi consuleret, & fidem despectam defenderet. Hoc multi extendunt ad casum magnæ utilitatis evidentis, quam lex impedire non intendit. 3. Dicunt hanc prohibitionem in locis, ubi Hæretici grassantur, per contrariam consuetudinem esse abrogatam, scientibus, & non contradicentibus Prælatibus.

Resp. II. Jure naturali prohibita est cuilibet indocto etsi Clerico: quia cum non possint fidem rectè tueri, nec objectiones solidè diluere, hæc disputatio Hæreticos in errore confirmaret, & Catholicis dubita-

tio.

tionem injiceret ; & res Fidei periculo contemptus, & minoris existimationis exponeret.

Resp III. Omnibus illicita est disputatio de rebus Fidei coram Catholicis indoctis, & simplicioribus : quia imminet periculum, ne illi, auditis Hæreticorum argumentis, in fide vacillent ; nam facile vim objectionum percipere solent, & raro, ac difficilè solutionum, cùm res Fidei sint obscuræ, & supra rationem humanam : unde illud. 2. Ad Tim. 2. *Noli contendere verbis ; ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium.* Excipe nisi simplices ab Hæreticis sollicitarentur.

Q. 5. *Quid est Hæresis ?*

Resp. Est voluntarius error contra aliquam Fidei veritatem cum pertinacia in eo, qui Christianismum profitetur. Unde ad hæresim tria requiruntur. 1. Ex parte intellectûs judicium erroneum contra fidem, seu directè oppositum alicui veritati revelatæ, & ut tali sufficienter propositæ. Hinc qui exterius solum negat fidem absque judicio interno Fidei contrario, non est verè Hæreticus, nec incurrit pœnas contra Hæreticos latis. Nam, quamvis graviter peccet contra fidem, & in foro externo præsumatur Hæreticus, tamen actus

actus non habet malitiam Hæresis, ob quam sub Censura vetitus est.

2. Ex parte voluntatis requiritur pertinacia. Ita omnes post S. August. Epist. 162. nam fides amittitur per hæresin, non per errorem simplicem, ut patet in aliquibus Sanctis, qui errârunt circa aliquas Fidei veritates. Pertinacia autem illa consistit in deliberata voluntate dissentiendi alicui Doctrinæ, quam quis scit ab Ecclesia Catholica teneri ut fide certam, vel quæ ei sufficienter proponitur ut Doctrina Ecclesiæ, seu ut à Deo revelata, quamvis errorem contrarium sensui Ecclesiæ teneat, non ut contradicat Ecclesiæ, sed ex quovis alio motivo; nam hoc ipso resistit auctoritati Ecclesiæ infallibili, & testimonio Dei sufficienter proposito, ex S. August. lib. 4. contra Donat. cap. 16. ubi ait: *Constituamus... unum eorum id sentire de Christo, quod Photinus opinatus est... existimantem ipsam esse Catholicam fidem. Istum nondum Hereticum dico, nisi manifestatâ sibi Doctrinâ Catholica Fidei resistere maluerit, & illud, quod tenebat, elegerit.* Hinc errans contra fidem ex ignorantia, etiam culpabili, non affectata, sed animo parato ad credendum id omne, quod Ecclesia credit, ubi primùm ejus Doctrina ei proponetur, non est Hæreticus, quamvis peccet contra præceptum sciendi res Fidei: quia deest pertinacia. Est tamen Hæreticus, qui

qui errat in fide ex ignorantia affectata, quam habet, vel quia parvi momenti esse judicat, quæ Ecclesia proponit credenda, nam tunc despicit auctoritatem Ecclesiæ, nec illam credit, qualem fides docet esse: vel ut liberiùs erret in fide; nam tunc error est illi voluntarius cum pertinacia, cum velit errare in fide, nec velit subijci auctoritati Ecclesiæ.

3. Ex parte subjecti requiritur professio Christianismi, seu Fidei in Christum, ex S. August. qui lib. 12. de Civit. cap. 51. Hæreticos vocat eos, *qui sub vocabulo Christiano Doctrina resistunt Christiana.* Non tamen requiritur Baptismus, ut quis sit Hæreticus in foro Dei; nam habiti sunt ab Ecclesia ut Hæretici, qui non erant Baptizati saltem validè, ut Paulianistæ, qui verum Baptismi ritum non servabant, ut constat ex Innoc. I. Epist. 22. & S. Hieron. Dialog. contra Lucif. & ex Conc. Nic. 1. cap. 19. jubente eos rebaptizari. Requiritur tamen Baptismus in foro Ecclesiæ, & ad subeundas pœnas Hæresis, cum nemo sit ejus subditus, nisi per Baptismum, ex Trid. sess. 14. cap. 2. Est autem Hæresis gravissimum crimen, cum directè adverte- tur Fidei divinæ, & auctoritati Dei aliquid revelantis, illudque per Ecclesiam, quæ est *Columna, & firmamentum veritatis*, credendum proponentis. Et patet ex illo Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi*

tibi sicut Ethnicus. Et ad Tit. 3. Hæreticum evita, quia subversus est, & delinquit.

Nota ex De Lugo. Ut aliquis sit Hæreticus sufficit, quod taliter ei proponatur Ecclesie Doctrina, seu iudicium, ut hoc prudenter negare nequeat, nec de eo dubitare, licet nolit credere tale esse iudicium Ecclesie: nam hoc ipso pertinaciter respuit Ecclesie Doctrinam sibi sufficienter propositam. Enim verò ad hæresim non requiritur, ut quis credat aliquid proponi ab Ecclesia habente auctoritatem infallibilem in proponendo, & ei dissentiat; nam cum hoc iudicio est impossibilis dissensus: alioqui crederet esse falsum id, quod simul credit proponi ab Ecclesia non potente proponere falsum, quod esset aperte sibi contradicere. Hinc Hæreticus est, qui dicit: ego credo omnia, quæ credit Ecclesia; sed non credo hoc dogma, quod puto non proponi, nec credi ab Ecclesia: si taliter ei proponatur iudicium Ecclesie circa tale dogma, ut non possit nisi imprudenter id negare, nec de eo dubitare, aut formidare.

Q. 6. An dubius in fide est Hæreticus?

Resp. Qui de veritate aliqua, ab Ecclesia proposita, & revelata dubitat deliberatè, iudicando eam esse incertam, & posse esse
fal.

falsam, est formaliter Hæreticus. Ita communiter cum S. Thom. q. 10. a. 1. ex cap. 1. de Hæret. ibi: *dubius in fide infidelis est.* Item ex Conc. Later. V. sess. 8. ubi damnantur tanquam Hæretici, qui asserunt, vel dubitant animam hominis esse mortalem: quia sic dubitans iudicat veritatem Fidei ab Ecclesia propositam ut revelatam, non esse certam; item auctoritatem Ecclesiæ in proponendis rebus Fidei non esse infallibilem: quod utrumque est aperta Hæresis. Idem dic de dubitante per meram suspensionem assensûs à voluntate imperatam propter motiva contraria: quia talis æquivalenter iudicat motiva contraria Fidei tantum valere, ut incertam reddant veritatem illam, quamvis ab Ecclesia proponatur ut fide credenda; si quidem assensum sibi imperare non audet ex metu errandi incusso per motiva contraria illi veritati. Ergo æquivalenter iudicat Ecclesiam non esse infallibilem in rebus Fidei, & æquivalenter contradicit sensui Ecclesiæ iudicantis veritatem à se propositam ut revelatam firmissimè credendam esse propter auctoritatem divinam. Ergo talis est formaliter Hæreticus; cum in æstimatione morali, & in ordine ad hæresim formalem, contrahendam perinde sit, sive formaliter sive æquivalenter iudices Ecclesiam non esse infallibilem, & contradicas scienter ejus iudicio:
nam

nam ad hæresim formalem sufficit quodvis iudicium erroneum contra fidem cum pertinacia.

Dixi, *per suspensionem imperatam à voluntate*: nam qui cogitans de rebus Fidei, intellectum ad alia averteret, & ita assensum suspenderet non ex metu errandi, sed præcisè, ut intellectum aliis rebus applicaret, non esset ideò dubius in fide, ut patet.

Q. 7. *Quanam sunt pœna contra Hæreticos Lata?*

Resp. Sunt i. Excommunicatio major ipso facto lata, cap. *Achatius* 24. q. 1. & cap. 9. & 13. de Hæret. ex consensu Doctorum sufficit Hæresis occulta, modò sit externa, hoc est, verbo, signo, vel facto, quamvis nemine præsentem, declarata; nam tunc est verè externa, & per se exterius cognoscibilis. 2. Irregularitas. 3. Infamia juris, si Hæresis sit notoria. 4. Privatio Beneficiorum, & dignitatum, cap. 12. de Hæret. in 6. Item jurisdictionis spiritualis, cap. *Audivimus* 24. q. 1. & cap. *Apertè* ibid. 5. Bonorum confiscatio, cap. 10. de Hæret. sed hoc non ubique viget. 6. Privatio Sepulturæ Ecclesiasticæ, cap. 2. de Hæret. in 6. ubi excommunicantur ii, qui Hæreticos scienter tradunt Sepulturæ Ecclesiasticæ.

Not. Credentes, receptatores, defensores, & fautores Hæreticorum ipso facto in excommunicationem incurrunt, & privantur Sepulturâ Ecclesiasticâ, cap. 13. de *Hæret.* ex Conc. Gener. Later. 4.

Q. 8. An licita est Lectio Libri Hæretici?

Resp. Jure naturali prohibita est iis, quibus ex tali lectione imminet periculum perversionis; quales sunt infirmi in fide, & præsumuntur esse rudiores, & in rebus Fidei parum eruditi; nam quisque ex charitate Dei, ac sui tenetur periculum morale peccati, & salutis amittendæ vitare. Imò secluso periculo perversionis est graviter illicita etiam doctis, & firmis in fide, quando est prohibita ab Ecclesia simpliciter, & absolutè: quia Ecclesia eam prohibet non solum ob periculum perversionis, sed etiam in odium, & pœnam Hæresis, ac auctoris Hæretici. Deinde Lex fundata in præsumptione periculi obligat omnes, qui non excipiuntur.

Lectio autem, & retentio Librorum quorumcunque Hæreticorum prohibita est sub Excommunicatione indice à Pio IV, & aliis Pontificibus edito, & in Bulla Cœnæ. Et quamvis hæc pœna (inquit Grandin Doctor Sorbonicus,) non vigeat in tota Gallia, ubi non est promulgata Lex

In-

Indicis, nec Bulla Coenæ; non desinit tamen peccare, qui sine licentia libros ejusmodi legit: sive quia eatenus receptus est Index quoad libros prohibitos: sive quia vi legum antiquioris Juris prohibitio Librorum Hæreticorum in Gallia in suo vigore perseverat, transitque ad Libros Hæreticæ Dctrinæ, qui nunc eduntur.

No an dantur sequentia.

1. Nomine Libri Hæretici prohibiti, ex usu Patrum, & Stylo Curia Romanæ, comprehenduntur Brevis Scriptura, Oratio, Concio, Disputatio, Epistola de Religione tractans. Nam sæpè æquale, aut etiam majus periculum continent, quàm liber grandior.

2. *Ex communi*, datur in tali lectione parvitas materiae, sed hæc difficilè designari potest. Videntur ad mortale sufficere quindecim Lineæ, aut fortè pauciores: quia hæ communitè possunt continere materiam sufficientem ad perversionem. Imò juxta varios non excusatur à mortali culpa, & Censura, qui legit paucas lineas Libri Hæretici, in quibus scit hæresim contineri: quia sunt partes substantiales Libri Hæretici ut Hæretici, ideòque notabiles relativè, ad finem prohibitionis; & æquivalent multis aliis, cum contineant substantiam veneni. Quod videtur à nemine negari posse, si illæ paucæ contineant etiam probationem propositionis Hæreticæ, Item

ex communi datur parvitas materiæ excu-
sans à mortali in tempore, quo retinetur
liber prohibitus, nisi retineatur animo re-
tinendi diutiùs.

3. Prohibito Libro censetur quælibet
illius pars prohiberi, quamvis nullum for-
tè errorem contineat; præsertim cùm pro-
hibitio fiat etiam in pœnam, & detestatio-
nem erroris Hæreticorum.

4. Peccat, & contrahit Censuram, qui,
licèt ipse non legat, tamen curat alium le-
gere, ut ipse audiat: nam moraliter cen-
setur ipse legere per alterius ministerium.

*Quod enim quis facit per alium, est perin-
de, ac si faciat per seipsum.* Reg. 72. Ju-
ris in 6. Neque ad strictam verborum
interpretationem confugiendum est, cùm
de mente Legislatoris rationabiliter dubi-
tari nequit. *Ita Azor, Layman, &c.*

5. Non licet Bibliopolæ Libros prohi-
bitos emere, & vendere: quia per hoc mo-
raliter disseminaret errores, & esset multis
occasio peccandi. Et quamvis deceptus
sit emendo, non idè licet revendere, sicut
qui accepit falsam monetam, non ei licet
eam tradere alteri pro mercibus. Sed
istud damnum casui attribuat: nam est
merx substantialiter vitiosa, & prohibita.

Q. 9. *Quid est Apostasia à Fide?*

Resp. Est totalis defectio, seu recessus à
Fide

Fide Christiana per Baptismum suscepta. Iisdem omnino pœnis, quibus Hæresis, sub- jicitur; nam est verè Hæresis, cum disce- datur à fide suscepta: quòd autem disce- datur totaliter, est augmentum quoddam in eadem specie.

Præter illam triplex est alia Apostasia, nempe ab Obedientia, ab Ordine Clerica- li, & à statu Religionis. Apostasia ab obe- dientia, si latè sumatur, reperitur in omni peccato mortali: si strictè, consistit in eo, quòd quis justis præceptis Superiorum suo- rum se opponat, & obedire recuset. Apo- stasia ab Ordine consistit in eo, quòd quis sacro Ordine initiatus deserit habitum Clericalem, ut more Laici vivat. Apostasia à Religione est recessus à statu Religio- so ad statum vitæ Sæcularis, dimisso ha- bitu Religionis, vel cum animo non rede- undi.

PARS SECUNDA.

De Spe.

Q. I. *Quid est Spes?*

Resp. **Q** Spes actualis est fiducia certa obtinendi beatitudinem æ- ternam per media à Deo statuta: sive est actus, quo optamus, & certò expectamus à Deo per merita Christi beatitudinem

Bb 3

æter-